

Sagai Muittalægje

1 as Juni 1911.

No. 11.

»Sagai Muittalægje« boatta guovte gærde juokke manost, 1as ja 15ad bæive, ja maksa ovta kruvna ja 20 øra jakkodagast — 60 øra jakkebælest. Bladde matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte. Dietetusak maksek 5 øra rana.

8ad jakkodak.

Okto ješorro.

Muttom tuiskalaš bodi dima Hammerfest gavpugi, osti aldse-sis ucca dæka vadnasaža ja datoi daina borjanet Spitsbergi. Mutto go son i læm goassege ouddal mæra jottam de adne olbmuk, atte oivin son ani, ja politioaivve gildi su borjanet, i addam sudnji love dam dakkat. Dam rajest læ son orrum okto ješ vadnasestes, mi læ Hammerfest vagest. I son læk gaddest baljo goassege. Dast dalvveg muttom in i læm olbmuk oaidnam su likkadæmen manga beivvai, ja katolikkalaš pappa Hammerfestast sugai favllai su vadnasi. Son goalkoti ovta bod-da kahyt uvsa ala, mi læi čad-num gidda siskabælde, mutto i gullum mikkege. De fertti son sukkat gaddai. Son sarnoti guok-te æra olbma sukkat favllai, oaž-žot diettet lægo olmai obbanassi hægstge.

Dak sugaiga dokko, goalko-teiga ovta bodda kahyt uvsa ala; mutto i gullum hægalaš likkastæ-men daihe jienadæmen dobbe si-ste. De čuapaiga soai badde rasta ja manaiga sisa. Tuiskalaš vællai oaddemsagjestes; i likka-stam, vaiko soai noardaiga su. Læi dego livče jabmam. Mutto go gulai atte nubbe sodnost čuorv-vogodi politia boattet, dannego olmai læ jabmam, de falli Tuiska-lalaš bajas duoinaga sato in, doppi ruovdda-staggo ja aji sodno olgus. Ja nu bælkigodi, go i galga rafhe oažžot.

Dam olbmast i mate oaivve læt riehta čielgas.

Odda damppa-særve.

Norga ja Amerika gaskast læ stuoreb jotto. Juokke jage mannek ja bottek ollo Norga olbmuk Atlantarave rasta. Rutta ja galvvo manga miljon kruvna oud-di saddijuvvu gaskal Norga ja Amerika. Mutto dam ragjai i læk Norgi gullam oktage daina dampain, mak jottek ja ludduk Atlantarave baroid. Ja dam lakai læk Norga olbmuk alo maksam suvddem oudast æra valddegoddi damppa-særvidi. Dat jurda læ ouddanboattam atte Norgast aldes galgaše læt soames damppa mi jotta gaskal Norga ja Amerika vai jobe vebašge dam sisaboadost bissanivče Norga olmuidi.

Dal læk vuoddodæmen daggar stuora aksiesærve, mi bigja dam-pa jottet gaskal Amerika ja Nor-ga. Dasa diettalas galggek man-ga miljon kruvna, mutto go Nor-ga riggak okti særvek ovtamiela-lažat, de dat i læk æppedæmest atte si æi nagad dam.

Vækkalašvuotta.

„Duše ovta gærde mon vajo-lam ællem čada,“ celki muttom oskolaš olmai, „Juokke ucca balv-valusača daihe usteblašvuoda maid mon sattam dakkat lagamužasam, dagam mon dal; dastgo im mon šadda vagjolet sëmma gæino nub-be gærde.“

„Rakis bardnan, i must læk dal asto, im mon satte vækkeset du,“ celki muttom ačče ja čali ain; su ucca barnaš čuožoi su guorast čiero ja čajeti suormas maid son læ čuoppam.

„Ačče livče sattam cœlkket:

Vuoi ucca barnaš rieppo, dadde-ke!“ arvali dat uccakaš.

I go son maidai olles olmui vaimostge læk sëmna dovddo go dam uccakažast, aibašæbme usteb-laš, jeddetam sane mannai.

Docent Konrad Nielsen,

læ dal raddetusast namatuvvum professoran Same-ugrialaš gielai-di, erinoamačet galgga son dutket ja oapatet cœraid Same ja Suoma giela. Mi Samek berrep læk avost ja doaiva siste, go 1911 fast vuodduduvvu professörammat Sa-megiela dutkem varas.

Persiast

gullu nælgge ja dam diti oalle stuoibme. Nælgge-olbmuk dobbe rievedek ja stagjedek gavpugid mielavaile olmui lakai.

Gæsse boatta.

Dam dalve læi ollo muotta; mutto mai mano loapast šadde liemos dalkek, ja muotta sudda dal hui jottelet. Gieddek runudek, ja buok muittal atte gæsse-aigge-dat imašlaš čabba aigge. Same cœdnamest læ boattemen. Hirmad jottelet læ muotta suddam daina mannemus beivin.

Gumppe

læ vuttum Repvuona luokkain.

Garasjoga gielda

riggasemus Samest galggek læt lakka 3000 boccu.

Marrokost

Davve-Afrikast læ vuosthako. Dak bælle „vilda“ olbmuk dobbe læk gævvamen Marrokko sultana ala. Frankrika læ vuogatam dokko

ollo soaldatid.

Divras brævva

Leipzig gavpugest Tuiska-ædnam-est dollujuvvui gieskad aukšona boares brævain. Miljonæra Morgan osti dam bræva maid Luther læi čallam kaisari Karl 5. ja mavsi dam oudast 102000 marka (lakka 100000 kr.)

Lika-boalddem.

Dat vierro atte boalddet likaid, læ boares. Vuostas kristalazak Roma gavpugest adne maidai dam viero. Mutto maņestaga go kristalalašvuotta vidani, de alge likaid alo havddadet.

Min aige fast mangast bargget dam ala atte likak galggek bolddujuvvut ja i havddai roggjuvvut. Likak min aige, gost dat boalddem-lake adnujuvvu, bolddujuvvujek ommani siste, ja ige dolla bodi likai, mutto duše baka lievde. Ovta dimost læ lika buollam. Olggo ædnamin adnujuvvu manga sajest dat vierro. Min rikast læ dal guokte daggar likaboalddemomman, (krematorie) nubbe Birgenest ja nubbe Kristiani'ast. Gunak, maņnel go lika læ bolddum, bigjujek ovta skrini, mi galgga roggjuvvut girkkoiddai daiha vurkkijuvvut lika gællari.

Mangast gaddek atte lika-boalddem læ ollo halbeb gukke duokkai, dærvvasæbbo maņest baci, ja maidai čabbasæbbo go bigjat lika havddai guocaget.

Vahag spiri værro.

Guovčast, gumpest, gætkest, albasest læ værro 25 kr. Nættest, čævrast 2 kr. Finmarko amtast maksujuvvu riebanest 1 kr. mutto duše laprila rajest gidda 30 september ragjai.

Hammerfest'ast

šaddek laka-ašek maņnel dam moaive mi dast dobbe læi giddag. Politimæistar læ guoddalam sin gudek legje telegraferim atte politimæistar dam bæive læ vine-oaivest.

Muttom amerikanalaš

lokka atte ænas olbmuk borrek

ila ollo. Jos æi makka dam dagaše, de ællaše sagga gukkeb ja lifče ollo dærvvasæbbo.

Juokke fiskar

oažo nufta medesinalfondast buocceivesost orrot go buocca, satefal maņemus guda vakost ouddal-go buocca, læ mærastaddam.

S. A. Samuelson

læ eritækkam aldes Singer doaimatuspoasta, go son læ loaidastam naitosdillai Karašjogast ja damditi fertti hæittet jottemest.

Samuelson maņnai læ occid gaskast bigjum herr Kværnmo Evenskjarast jottet Singes Co. oudast 16 distrikti duše Varjag, Tana ja Buolmak gielldaidi, mutto i šat Karašjok ige Guovdda-gæino gielldaidi.

Bivddo.

Dam gida læ læmaš joksege buorre loddoguolle Same ædnam amta bivddo-sajin. Olbmuk læk fidnim obba burist, maidai smavveb vadnasak. Maņeb aiggai læ læmaš søkte vadne. Maidai hæjos dalkek læk læmaš stuora hetitussasan.

Vuovdde Norgast.

1898 rajest algge Norga olbmuk duoda bæles vuovde gattit ja vididet, ja dat barggo læ mainotatte. Norgast muttom baikin i gavdnu skirrege. Dokko gitvujuvvujek muorak. Æra sagjin læ vuovdde; dobbe galgga dat nuft færajuvvut atte šadde-muora i noga. Goggo čacas læ, de galgga dat goikken ožuduvvut. Stata læ jakkasažat bevilggim daggar barggoi 100000 kruvna.

Rakesti vanhemædnames.

„Likka bajas, bardne! Dimo læ juo gutta, ja don galgak vuogjet gusaid vuovddai,“ dajai stuoradærme æmed ja nordadi Nilasa.

Bardne čuvvi čalmides. Gutta juo! Sust læi miella oaddet ovta boddoča vel. Mutto i dal læm dille; son gulai gusaid rokomen olgobælde. Son garvodi jottelet ja viekali olgus.

Vuoi daggar čabba ided! Suolnegoaikanasak šælgajegje rasi

alde dego rievdnja golle. Vuovdest gullui lodi jiedna. Dak legje avost.

Mutto odne i aicam Nilas man čabbes buok læi. Son vazidego niegadægje olmuš gusai maņest. Son jurdaši atte de dal læ maņemus gærde son vuogja Sturadærme omid vuovddai. Dastgo odne galgai su siessa Amerikast boattet ja valddet su mieldes. Siessa galgai dal læt sudnji ædne ja ače sajest, dannego soai læiga jabmam. Siessa læi rigges; dam læi Nilas gullam. Dallego ædne sust æli, de læi siessa manga gærde saddim sigjidi rudaid. Ja čabba biktasak legje siessast maidai. Nilas læi oaivest dolggehata. Nilasa mielast læi siessa dego gandak gudek duokkoradde atte si sottok. Sist lavvijegje maidai læt dolggehate oaivest.

Siessa læi cækkam atte Nilas galgga oažžot buore dile su lutte. I soo darbas barggat maidege, i gusaidge vuogjet: Na, æi hal siesast læk gusak, gi orru stuora gavpugest. Son galgai bæssat oaddet nu gukka go ješ datto, ja borrat gallas, sikke iddedest, gaskabæive ja ækkedest. Maggar borramuš son dobbe læ? Jos mon fal dam diedašim! Dobbe gal læ niso jaffo-laibbe ja banne gakko. Dasa læi Nielas hui vaibmel.

„Hoi, Nilas! Don vuojak ain gusaid vuovddai, oainam mon. Višak don vel dam dakkat, don gi farga galgak šaddat daggar fina hærra.“

Nilas orosti ja gæčasti ječas birra. Na de oini. Biera dat læi gi nuft halai. Son vuji Mokke gusaid vuovddai.

„Manne don vel nuft dajak atte mon šaddam fina hærra?“ jærai Nilas hilljet.

„Alma buokak gudek Amerikai sirddek, šaddek daggaren. Sturagiedde bardne læi maidai fines go ruoktot bodi Amerikast. Su biktasak legje gorrum fabriktøiast. Ja sust læi dimo juokke lommast. Ja gullim lokke, dast læi rutta dego skalčeo.“

Biera čuožoi, gieđak lommast, ja njurgodi. Nu lavi son ferrat.

»Don, Nilas, go don riggok, de lonik munji muttom kruvnaid? Mon aigošim oastet fiolina. De šaddašim mon čuojatægjen go dollek hærjaid. Dastgo dat læ suotas sattet čuojatet! — Mutto mu mielast orok don læmen nu hærjos gomast.«

Ouddalگو Nilas fuomaši, de læi Biera doppim su gidda ja dansolam suina.

»Dal ledne moai juo ollim Stuuradærme vuovddai,« celki son. »Mon ferttim ain gukkebuidi. Bace dærvan, Nilas!« — »Mana donge dærvan.«

Nilas čuovoi omi maņest vebaš vel. Dasto aigoi son valddet æro dain oapes baikin, maid son i šat galggam oaidnet. Son manai Bæce dærmai čokkani muttom bovna ala ja gæčadešgođi ječas birra. Son muittai man manga gærde son ouddal læi dast čokkam. Dast læi ædne muttomiu muittalam sudnji atte buok mai son oini Bæcedærmet, gulai su šaddam suokani. Man čabbes læi dal dat baikke; gieddek, bældok, nuft atte dat læi havske oaidnet. Viesok itte nu vuokkaset stuora bæcemuorai gaskast. Boares girko dake baiti gukkasi. Duo læ girko-aite, gost sokka soga maņest læ gavdnam vuoiņadama saje. Duom boares soage vuolde læi Nilas ædne ja ačče havddaduvvum.

Nilas čokkai ja gæčai, gæčai nuft dego son viggai valddet mieldes dam čabba gova.

Læi gæsse ja bæivadak. Bæcemaddagi birra legje ollo hærvarasek maina læi njalga hagja.

Nilas čokkai ja jurdaši. Ja sudnji botte imašlaš jurdagak: »Jogoson son gavdna goassege nu čabba baike. Jogoson bæivve baitta nu čuovggadet ja hærvrasek nu čabba amas ædnamest?»

Vuoi, mutto guldal moft bieggasuvva bæcegečim. Dat šuvva: vanhæmædnam.

Nilas čuožželi. Vaibmo ravkai garraset ja gadnjalak viggæ čalmidi boattet. Mutto ihan son smavva manai lakai riema čierrot. Satta nuftgo heivvet atte son gavdna lika čabba baike amas ædnamest.

Nilas gæčai mæra gaddai. Son likoi burist dam vudni. Son læi mæra gaddest nu manga gærde čokkam ja gæččam baroid. Dak legje gosi su buoremus ustebak.

Odne læi vuogja-goalkke. Dušše ovta sajest læi barro-narvve. Ja go son gæčai dam alek vuona ala, botte sudnji fast manga jurddaga: »Lægo-son mærra dobbe dam amas ædnamest nu alek go dabe; stožžæ son barok nuftgo dabe sidast? Mutto maid son barok lavlluk odne? Su mielast oroi dak lavllu: vanhæmædnam.«

»Vuoi, i gal gavdnu gostege nu čabba baike go dat, nu hærvva vuona go dabe vanhæmædnamest,« celki Nilas njalme siste.

— Go Nilas olli sidi, de læi stuuradærme olmai ja siessa vuorddemen su.

»Manne don ajatalak nu gukka?« jærai siessa. »Mon læm dast vuorddam du.«

»Mon læm boattam ærrodærvuodaid dudnji luoppat,« celki olmai, »šaddai olmai dego aččat, de gal manna dudnji burist.«

»Siessa, im mon satte du mielde vuolgget Amerikai,« celki Nilas hillačæt.

»Vai nu. Ja manne ik?«

»Dat læ nuft atte dat ædnam læ mi — mu vanhæmædnam,« celki Nilas.

»Vanhæmædnam! Juokke bardnekuoš dat galgga sardnat vanhæmædnam birra. Gost don dam læk gullam?«

»Vuovdest, baroin. Vuoi, siessa, guldal moft soagek šuvvek. Dat šuvvam cælkka: Vanhæmædnam.«

»Ja don sarnuk. Gal don Amerikast boadak æra lakai jurdašet. Dobbe don oažok ollo buorreb dile go dabe.«

»Siessa, im mon satte vuolgget,« celki Nilas.

»Mutto gi galgga du dabe vækatet, bardne?« Ačče ja ædne lave jabmam. Don šaddak vaivaškasborren. Mu lutte oažok don buok masa halidak. Guoratala dam!

»Vuoi, siessam, im mon satte vuolgget,« celki Nilas.

»Riekta læ, Nilas,« celki dalolmai, gi læi gulddalam su sardnoma. Vare Ibmel addaše min ædnami manga daggar barnid, guđek æi lodnot vanhæmædnam vaivašvuoda amas ædnam riggodagain. Gal mon galgam vækotet du bardne. Ik galga hæđe gillat. Don oažok assat Stuora dærmet, ja mi doavvop atte don gærde

šaddak stuores ja gievra barggat dam ædnami, maid don ik datto lonotet mainage mailmest. Dattok go don dam, Nilas?«

»Datomgo mon dam? Nilas gæčai olbma ala, dasto siessa čalmidi ja maņemusta dam čabba baikkai.

»Dat dattom fal« vastedi son ja su čalmek čuvvgge ilost.

Lægo Dača riekta dakkam go bibala jorggali Samegilli.

Politimester Fleischer læ gieskat čallam »Morgenbladi« olles gukkes bitta, mast son dutka dam avdnasa. »Lægo Dača riekta dakkam go bibala Samegilli jorggali, ja son boatta dam sæmma ibmardussi go »Finmarkens Amtstidende,« gutte cælkka, atte i læk riekta dakkujuvvum. Angervuotta læ gal čajetuvvum, mutto i jierme mielde. Biballokkam ja bibalčilggim i læk heivvolaš min ædnam mongolalažaidi. Dat læ ila garra borranuš sigjidi, si læk ila diettemættomak, ila uccan bajasčuvvggijuvvum, ila ovtagærddanak. Si æi ibmerd daihe ibmerdek boastot dam maid lokkek, ja sin biballokkam dakka sin jallan ja dagjon. Muittet dam likkotes manna-sorbmemama Macest! Sigjidi galgga addujuvvut gæppasæbbo biebmio, daggar smava čallagid, mak læk bajasčuvvgijægje ja viggatek buri dabedi.

Dam lakkai dutka Væsta-Samiædnam poletimæister ja »Finmarkens Amtstidende« dam dinga. Dam guovto oaivvel mielde læ bibal šaddam vahagen Samedii. Dat læ vuostas have go mi dam gullat, atte bibal, Ibmela ječas sadne, vahagen læ šaddam olbmuidi, ja go mi dam logaimek, de min jurddagi bođi okta gæčaldak ja vastadus boares Pontopidan čilgitusast, mi čuogja navt:

Mutto igo bibal læt sævdnjad ja čielgasættom daidi ovtagærddasažaidi?

I, dastgo buok dai aši harrai, mak gaibbeduvvujek diettet audogasvutti, læ dat čielgas galle sudnji, gutte riftes lakai dam adna, lekus son oappavaš daihe oappamættom.

L.

Mailme vuostas nissonpappa.

Anna Shaw, oappaladdai Kristiania helludagbasid. Min ædnam nissonstemminvuoiġgadvuoda særvve ocai girkodepartmentast lobalašvuoda

dam nissoni girkoim sardnedet. Mutto departementa læ vastedam, atte sin oaivvel mielde i læk nissonidi loppe girkoim sardnedet.

Garra dalkke Tuiskaædnamest.

Hirbmos garra dalkke raššoarvin læ stuora vahag dakkam Stuttgartast bældoi ja ædnami ala. Ædnag bar-moloddek dušše glaserutak cuovkanegje šuodi mielde.

Spaniast

læ læmaš vebaš ænamdoargastus.

Politimeister

H. H. Fleischer læ namatuvvum politimeistaren Gudbrandsdali. Fleischer læ læmaš politimeister Vesta finmarkst narga jage.

Girdemstipendium.

Stuoradigge læ bevilggim kr. 1000,00 stipendium kapt E. Sem Jakobseni studerin varast girdemkoansta.

»S. M.« doalledi.

Di, gæk epet læt maksam »Sagai Muittalægje« gukkebuidi go dam jage gaskaragjai ođasmattet dal dingoma fast, amas blađde hættet digjidi boattemest.

Brævva „Sagai Muittalægjai“

Hr. redaktør!

Mon bivdam saje du blađđai, »Sagai Muittalægjai« saddim diti moadde sanē **ustebidi**, **fulkidi** ja **oappasidi**, dainago mon dieđam, atte gavdnujek soabmasak, guđek dollek Samegiel blađid, ja damditi bođi mu jurddagi atte saddet moadde sane digjidi, guđek asabetet Salangast, Kisteforshaugast ja maidai æraidige, guđek din guovlast assek, ja guđek mu dovddek. Mon gittam din buok ustebvuođa oudast mu vuostai. Ibmel buristsivnedekus din, ja son addus, atte di oskoin vuostaivaldašæidek **Jesusa**, gutte læ aja buok buristsivnaddussi, son gutte læ ællen ja audogasvuotta. Havske læi din lutte finadet dam dalve mars manost. Dat læi vuostas havve go mon dobbe fidnim daid amas same ustebid oaidnemen, ja havske læi maidai sigjidige sardnot dam ællemsane, mi læ famolaš min sieloid audogassan dakkat, namalassi juokkehaža, gutte osko, maidai sigjidi, guđek assek dobbe. Dam ož-

žom mon sardnot mu ječam gilli, namalassi Samegilli. Dobbe Samek mattek burist Samegiela.

Dat læ galle buorre, mutto vela ain lifēi buorreb, jos sist ænebak lifēi gæina Samegielbibal gavdnuši. Dastgo mon oidnem, atte harve læi, gutte dam suiti. Vel Darogielbibalge i læm gallasest. Mu savaldak læ: vare dat buristsivneduvvum girje bæsaši æneb daloidi ja vaimoidi; dastgo dat likko ja buristsivnadusa mieldesbukta sikke aigasažat ja agalažat.

Ellet doervvan!

Vargain 6/5—1911.

Usteblažat

Aslak Andersen.

Amundsen Madapolaekspedition.

Nuftgo mi ouddal læp dam blađest muittalain, læ dat bæggalmas Amundsen vuolggam Madapola occat. Su oaivvel algost læi Davvepoli mannat, mutto de oažoi oaivvai dæddelet Madapola guvllui, æige dam diettam oktage ouddal go maññel go son læi vuolggam, dasto æska dam dieđeti telegrama bokte. Dal læ dietto boattam Buenos Ayresast, atte son dal læ vuolggam jienā mielde jottet Madapola occat, ja su mielde læk æuovvovaš olbmak: Marine løytnant Prestrud, kapt. Hjalmar Johansen, Hassel, kanonolmai Wisting Bjaaland, Linstrom, Jørgen Stubberud, isalovsa Helmer Hansen ja Roald Amundsen, oktibuok 9 olbma.

Muttomak læk skipain maccam Buenos Ayresi.

Mailme boaresæmus nisson

galgga læt okta læska Bulgariast. Su namma læ Baba Vasilka. Son læ 126 jage boares ja læ rieggadam 1784, Baba Vasilka læ bonde sogast, ja son læ ænabargo barggam gidda moadde jage ragjat dast ouddal. Son læ dam lakai bagjel 100 jage læmaš su vanhemides ædnam duktem-bargost. Su bardne læ dat, gutte dal drive dam ædnama songe læ mæsta 100 jage boares, mutto læ sagga liessasæbbo go su ædne. Dam akost læ ain jierbme buorre, lokka girje ain ja muitta buok færānid dam mañemuš 40 jagest.

Polenest ælla okta æra boares akko gutte læ 125¹/₂ jage agest.

Doala „Sagai Muittalægje“

Brævvakoartai adnu daina moadde-lagaš ædnamin.

Daina maññemus jagin læ gov-
vabrævvakoartai adnu hui ollo lassanam. Muttom olmai læ statistika rakadam ja dat čajeta daggaren jagest 1909:

Tuiskaædnamest	1,548,693,280
Japanest	859,843,071
Engelandast	838,663,800
Østerikast	423,582,200
Ruošaædnamest	246,309,564
Belgiast	86,803,586
Hollandast	86,682,466
Sweitsast	75,579,002
Italiast	62,673,450
Danmarkost	29,805,207
Frankrikast	16,045,600
Ruotarikast	28,545,669
Purtogal	15,328,331
Norgast	11,446,900
Spanien	7,594,908
Serbien	3,340,034
Grækenlandast	1,112,895
Turkarikast	1,110,856

Dat franskalaš soatteminister

læ gieskad sorbmijuvvum daggo bokte atte okta girddemaskina gaččai vuolas ja dæivai su nuft atte son jamas časkujuvvui.

Bodaio gavpugvaldde

Samuel Killingberg læ jabmam gieskad vaimovigest 70 jage boares.

Okta boares danska prinsā,

gæn namma læi Hansa læ dal jabman. Son læi bagjel 80 jage boares ja læi ollo arvost adnujuvvum.

Tjeneste ledig.

For en frisk, brav og paalidelig norsk eller finsk pike, der kan stille fjøs, er tjeneste ledig straks hos ordfører Normann Pedersen Melkø pr. Hammerfest.

Redaktøra: A. Larsen, Repperfjord.

Prenteduvvum „Nuorttanaste“ prentemrak kanusast Sortland, Vesteraalen.